

Güvencesizlik, Gençlik ve İnşaat: İnşaatın Eğitimli Gençleri Üzerine Bir Araştırma*

Ahmet Usanmaz**

Fatih Kahraman***

Öz

Toplumların günü ve geleceği olan genç bireylerin farklı toplumsal risklerden korunabilmelerinin önemli aracı eğitimidir. Gençlerin farklı nedenler (ekonomik, kültürel, siyasi vb.) ile eğitim sürecine dâhil ol(a)mamaları ciddi bir toplumsal sorun alanıyken, sürece dâhil olduktan sonra farklı nedenlerden dolayı tamamlayamamaları da yaşadıkları yoksulluk ve güvencesizliğin göstergeleri arasındadır. Gençler eğitim süresi içerisinde temel ihtiyaçlarını (barınma, beslenme, ulaşım, sağlık) karşılamak ve eğitimlerine devam edebilmek adına stratejiler geliştirmişlerdir. Bu stratejiler arasında eğitim öğretim hayatına devam ederken özellikle tatil dönemlerinde buldukları şehirlerde, memleketlerinde veya büyükşehirlerin inşaat sahasında çalışmak yer almaktadır. Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında yoksullukları ile baş edebilmek için inşaat sektöründe çalışan yükseköğretimli gençlerin geliştirdikleri stratejilerini incelemeye yöneliktir. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında yükseköğretim eğitimine devam eden 24 üniversite öğrencisi ile yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Gençlik, İnşaat, Güvencesizlik

* Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kahraman danışmanlığında Ahmet Usanmaz'ın "Belirsiz ve Güvencesiz Dönemin Eğitim Sürecindeki Aktörleri: İnşaatçı Çalışan Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Alan Çalışması" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD, Mersin, ahmetusanmaz6@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9498-1521

*** Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İzmir, fatih.kahraman1@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4321-6330

Abstract

Education is an important tool that helps a society's young people protect themselves from various social risks. Young people's inability to participate in education for any number of reasons (e.g., economic, cultural, political) constitutes a serious societal problem and their inability to complete their course of education after beginning it is an indication that they live in poverty and precarity. Young people have developed strategies to provide for their basic needs (i.e., shelter, nutrition, transportation, health) and to continue their education. These strategies include working in construction projects in their cities of residence, hometowns, or even other metropolitan areas, especially during semester and summer break. This study aims to examine what strategies university students working in the construction sector followed to help them cope with poverty during the 2017-2018 academic year. To this end, semi-structured interviews were conducted with 24 university students enrolled in Karamanoglu Mehmetbey University during 2017-2018 academic year. The data obtained were analyzed using descriptive analysis techniques

Keywords: University, Youth, Construction, Precarity

Giriş

Toplumların günü ve geleceği konumunda olan gençlere, genç oldukları dönemde ve yetişkin olacakları ileriki dönemlerde birçok görev ve sorumluluk yüklenmektedir. Fakat günümüzde bireylerin sağlıklı bir şekilde toplumsal yaşama katılabilme hakkının önünde en büyük engellerden birini oluşturan yoksulluk olgusu, farklı toplumsal grupları farklı düzeylerde etkilemektedir (Kahraman & Kahraman, 2016, s. 183). Gençlik dönemi ve genç olma temelde 3 başlık ekseninde de tanımlanmaktadır. Bunlar sosyolojik, psikolojik ve kronolojik tanımlardır (Beşirli, 2013, s. 25). Sosyal bilimler yazınında gençlik bir yaş kategorisi ve istatistikî bilgi olarak kronolojik, toplumsal bir kategori olarak da sosyolojik tanımlamalara daha çok ihtiyaç duymaktadır. Toplumsal bir kategori olarak ele alınan gençlik, tamamen içinde bulunduğu dönemin toplumsal, siyasal ve ekonomik şartları ekseninde tanımlamaya tabi tutulur ve politikalar bu ekseninde şekillenir. Toplumun kırılgan kesimleri arasında gençler de bulunmaktadır. Gençlerin savunmasız oluşu toplumsal, siyasal ve ekonomik kırılganlık döneminde daha net şekilde ortaya çıkmaktadır (Sönmez & Mütevellioğlu, 2009).

Çalışmada genç işsizliği ve genç yoksulluğu literatürü ele alınmış, Türkiye’de yoksulluk, işsizlik ve gençliğin durumu uluslararası kuruluşların raporlarında karşılaştırmalı olarak incelenmiş, izleyen bölümde ise yöntem ve araştırma bulgularında yoksulluğun ebeveynlerden nasıl aktarıldığı, gençlerin iş deneyimleri ve enformel alanda istihdama dahil olabilmek için izledikleri stratejiler ele alınmıştır.

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) bulgularına göre; Türkiye toplam nüfusu 2017 sonunda 80 milyon 810 bin 525 iken bu nüfus içerisinde 15-24 yaş grubundaki genç nüfus 12 milyon 983 bin 97 olarak hesaplanmıştır. 15-24 yaş arası nüfusun genel nüfusa oranı %16,1’dir. Genç nüfusun, %51,2’sini erkek nüfus, %48,8’ini kadın nüfus oluşturmaktadır. ADNKS bulgularına göre; 2017 yılında genç nüfus oranının en yüksek olduğu il, %25,6 ile Hakkâri olarak belirlenmiştir. Genç nüfus oranının en düşük olduğu iller sırasıyla; %13 ile Muğla, %13,3 ile Balıkesir, %13,8 ile İzmir ve Sinop olmuştur. Genç nüfus oranının yüksekliği ülkeler tarafından bir avantaj olarak görülse de, bu kesime yatırımlar yapılmaması ve isteklerinin siyasal zeminde karşılık bulmaması farklı sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Bu sorunlardan biri gençlerin eğitimidir. Eğitim, bireylerin belirli beceriler elde etmesi ve bu becerileri topluma katkı sağlamak amacıyla üretici bir birey olarak topluma sunmasını sağlar. Gençlerin gerek eğitim sürecine dahil olmadan gerekse dahil olduktan sonra karşılaştıkları başat sorunlardan biri yoksulluktur. Gençlerin hanelerinde deneyimledikleri yoksulluk eğitime ulaşamama ya da ulaştıktan sonra eğitimlerini yarıda bırakma tehlikesini artırmaktadır. Bazı önemli kuruluşlar konu ettiğimiz çıkarımları doğrular nitelikte, genç bireylerin dezavantajlı konumlarına ilişkin önemli veriler sunmaktadır.

Örneğin Eurostat’ın 2016 verilerine göre Türkiye’de 18-24 yaş arasındaki liseli gençlerin okul bırakma oranları % 34,3 ile, 28 Avrupa ülkesi arasındaki en yüksek orandır. Türkiye’yi % 19,8 ile İzlanda ve % 19,6 ile Malta izlemektedir. Yine bu rapora göre Türkiye’de bölgeler arası farklılıklar da ön plana çıkmaktadır; Doğu Marmara’da %27,4, Batı Marmara’da %28,9, Ege’de %30,7, Akdeniz’de %35,4. Batı Anadolu’da 26,4, Orta Anadolu’da %32,8, Batı Karadeniz’de %29,6, Doğu Karadeniz’de %23,5, Doğu Anadolu’da %46,6, Güneydoğu Anadolu’da %51,6 olarak kaydedilmiştir (Eurostat, 2016). Bu oranların yanında okula devamsızlık noktasında da Türkiye’de öğrencilerin iki haftada bir okula gidememe/ devamsızlık oranları %54,2 olarak yansımaktayken bu oranın OECD ülkelerinde ortalama %14,5 olması düşündürücüdür (Uyar, 2017). Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Akdeniz bölgesi bu sıralamaya dâhil edilebilmektedir. Bu bölgelerde okulu bırakma nedenlerinin başında değinildiği gibi yoksulluk olgusu gelmektedir. OECD 2017 yılı verilerine göre, 35 OECD ülke ortalamasında devlet okullarında bir sınıfın mevcudu 23 öğrenci ve özel okullarda 22 öğrenci olmak üzere, bu oran Türkiye’de devlet okullarında aynı sınıfta olan öğrenci sayısı 35 ve özel kurumlarda 20 olarak hesaplanmıştır (OECD, 2017, s. 4). Diğer yandan farklı eğitim kademelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2015 yılında Türkiye’de, ilköğretimde 18, ortaokulda 17, lisede 14 ve yükseköğretimde 22 olarak tespit

edilmiştir. Bu oranlar 2015 yılında OECD ülkelerinde ise ilköğretimde 15, ortaokulda 13, lisede 14, yükseköğretimde 16 olarak hesaplanmıştır (OECD, 2017, s. 5).

Ailelerin çocuklarına aktardıkları yoksulluk çocukların veya genç bireylerin eğitimde yarışa başlama noktalarını değiştirdiği gibi, yarış esnasındaki engelleri de artırabilmektedir. Bireylerin toplumsal hareketlilik şanslarını yakalamalarında önlerindeki tüm engeller, sosyal adalet kavramı ile yakından ilişkilidir. Sosyal adalet kavramı bireylerin ya da ailelerin statüsü, mesleği, ırkı, dini inancı, geliri ya da buna benzer sosyal, maddi ve kültürel sermayesi (Bourdieu & Wacquant, 2012) hangi durumda olursa olsun toplumdaki konuların ulaşılabilirliğinde eşit şanslara sahip olmasını ifade eder. Bu doğrultuda bireylerin yaşam koşullarının diğer bireyler ile eşit olmaması, eğitim hizmetlerinden faydalan(a)maması, bireylerin hayallerindeki işler yerine, buldukları her türlü işe razı olmaları, sosyal adaletin gerçekleşmesinde önemli engellerdir (Açıkalın, 2008, s. 139).

Otuz beş OECD ülkesi ile karşılaştırıldığında Türkiye de hem istihdam hem de eğitimde olmayan nüfus oranı oldukça yüksektir. OECD (2016) verilerine göre Türkiye, gençleri ne eğitim öğretimde ne de istihdamda (NEET) olan ülkeler arasında en yüksek oran ile en alt sırayı almaktadır. Türkiye’de 2016 yılında 15-19 yaş arasındaki gençlerde bu oran %18,4 tür. Türkiye’nin hemen bir üstünde %14,35 ile Meksika gelmektedir. Ama Türkiye bir yandan geçmiş yıllara oranla daha iyi performans sergilemekte; örneğin 2005 yılında hem eğitimde hem de istihdamda olmayan genç nüfus oranı %36,12 olurken 2006 yılında %35,04 olarak hesaplanmıştır. Sadece 2008 yılında bu oran %37,06 olarak kaydedilse de bu oranı 2008 de meydana gelen küresel krizle beraber değerlendirmek uygun olacaktır.

Ailelerinden devraldıkları dezavantajlılık halini (ailenin ekonomik durumu ve aile eğitim seviyesinin düşüklüğü) genç bireylerin eğitime katılmasına ve yukarı doğru hareketlilik şanslarının azalmasına neden olmaktadır. 1980 sonrası eğitimin metalaşma sürecinin daha da hızlanması yoksul genç bireylerin eğitim sistemine dâhil olup sınıf atlama, dikey yönlü hareketlilik şanslarını da ciddi ölçülerde engellemiştir. Bu süreç bir diğer yonden yoksulluğu yeniden üretmektedir (Açıkalın, 2008, s. 140). Bunun yanında yoksul ve varsıl mahalleler arasındaki ya da büyükşehir ve belediye olan iller arasındaki okullarda bile ciddi farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu durum eğitimde fırsat eşitsizliği ve temel eğitim ihtiyaçlarına ulaşmak bölgesel ya da mahallesele olarak eşit olmayan bir durumla karşımla çıkmaktadır (Açıkalın, 2008, s. 141). Genç bireyler (eğitim hayatına devam eden ya da bu sürece dâhil olabilmek için çalışan gençler) yoksullukla baş etme stratejisi olarak eğitim öncesi ve eğitim hayatlarına devam ettikleri süre içinde mevsimsel olarak istihdama katılmaktadırlar. Nitekim bu yola başvuran genç bireylerin olduğu araştırmalar da görülmektedir (Kahraman & Kahraman, 2016; Aygöl, 2018; Özkaplan ve diğerleri, 2017).

Bu araştırmalar özelinde görülmektedir ki yoksul gençler eğitimlerinden arta kalan zamanlarda, yaz tatilinde veya kısmen okullarının olduğu günlerde istihdama dâhil olmaktadır ((Kahraman & Kahraman, 2016; Aygöl, 2018; Özkaplan ve diğerleri, 2017).

Bu durumun ortaya çıkmasında formel destek mekanizmalarının (burs vb. desteklerin olmaması) eksik kalması sonucunda gençlerin enformel sektöre başvurmaları dikkat çekicidir. Eğitime devam eden yoksul genç bireylerin maddi olarak önemli dayanak noktaları arasında burs/ lar ve kredi bulunmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde yükseköğretimde bulunan genç bireylere verilen Kredi Yurtlar Kurumu bursları oldukça önemlidir. Ama bu bursların belirli kriterler ekseninde verilmesi tüm gençlerin bu hizmetten yararlanamamasına da neden olmaktadır. Bursun verilmemesi durumunda öğrenim kredisinin verilmesi, bu öğrenim kredisinin de mezun olduktan iki yıl sona geri ödenmesi şartı, gençleri zorlamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının bu alanda yeterince aktif olmaması da sorunlardan biridir. Kamu haricinde çeşitli özel sektör bursları sadece eğitimde belirli bir öğrenci kitlesine dönük olması da yetersizliğin bir diğer göstergesidir. Örneğin belirli bir bölgede, o bölgede kurum ve kuruluşlar aracılığıyla verdiği burslar 'memleket' veya 'bölüm' temel alındığından eksik kalmaktadır. Eğitim süresi boyunca bu gibi kamu ve özel sektör desteğinin olmaması gençlerin eğitimlerine devam edebilmeleri için kendi stratejilerini geliştirmeye zorlamaktadır. Gençlerin kısa süreli yâda mevsimsel olarak işgücüne dâhil olmaları formel destek mekanizmalarının eksikliği sonucu ortaya çıkan ihtiyacı kısmı ölçüde gidermektedir. Bireylerin çalışma hayatına kısa süreli girmeleri için izledikleri yollar; tekrar enformel dayanışma ağları (hemşerilik, akrabalık ve etnisite) ile ortaya çıkmaktadır (Dericioğulları & Sallan Gül, 2016, s. 360).

Gençlerin eğitimlerinden arta kalan zamanlarda istihdama dahil olmaları ve inşaat, maden, tarım gibi zor iş kollarında kısa sürede yüksek gelir elde etmek adına istihdama katılmaları farklı sorunlara yol açmaktadır. İnşaat, maden, tarım gibi alanlarda deneyimsiz olan gençler, sadece eğitimlerini devam ettirebilmek için bu alana girerken çeşitli iş kazaları ve eğitimlerini sekteye uğratma tehlikesi ile de karşı karşıya kalmaktadır.

Türkiye'de genç nüfusun yaşadığı sorunlara bakıldığında yapılan akademik araştırmaların işsizlik ve eğitim gibi alanlarda yoğunlaşması gençlerin bu alanlarda ciddi problemler ile karşı karşıya kaldığının göstergesidir (Enelli, 2010, s. 61). Genç yoksulluğunda, yeniden üretilen bir sonraki kuşaklara aktarılan yoksulluk ve çalıştığı halde yoksul (çalışan yoksullar) olan kesimi, istihdama dâhil olduktan sonra ortaya çıkan güvencesiz, ağır şartlarda ve kayıt dışı çalışma biçimleri, gençleri istihdama dâhil etmek ile çözülemeyecek sorunlar olarak belirtilmektedir (Yentürk & Başlevent, 2012, s. 345). Sadece Türkiye'ye özgü olmamakla birlikte, Türkiye'deki gençlerin problem alanlarının başında gelen işsizlik gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler içinde benzerlik göstermekte, dünyanın birçok ülkesinde küresel bir sorun haline gelen işsizlik en çok gençleri etkisi altına almaktadır (Taş & Bilen, 2014, s. 52). Türkiye'de genç işsizlik oranları, genel olarak istihdama dâhil olan istatistikî verilerden çok daha yüksektir. Bunun yanında Türkiye'de genç nüfus oranı da (12 milyon 983 bin 97) oldukça yüksektir (Bayrakdar & İncekara, 2013, s. 16).

TÜİK resmi rakamlarına göre genç işsizlik oranı 2016 yılında %19,6 iken 2017 yılında %20 ,8 olarak kayda geçmiştir. Genç erkeklerde işsizlik oranı 2016 dan 2017 ye 0,4 puan artarak

%17,8 olurken, genç kadınlarda bu oran 2016 yılına oranla 2,4 puan artarak %26,1 oldu (TÜİK, 2017). Bir diğer yandan TÜİK'in yayınladığı Türkiye'de genel işsizlik oranları; Ülke çapında 15 ve üzerinde yaş grubuna dahil olan istihdam dışı birey sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre 124 bin kişi artarak 3 milyon 454 bin kişi olarak hesaplanmıştır. Bunun yanında işsizlik oranlarında herhangi değişiklik olmadan %10,9 düzeyinde kalmış, işsizlik miktarı erkeklerde 0,2 puanlık düşüş ile %9,4, kadınlarda 0,4 oranında bir yükselme ile %14,1 olarak kayda geçmiştir (TÜİK, 2017). Burada bir parantez açarak şunu belirtmek gerekir ki istihdama katılım sağlamayanların yüksek kısmı iş aramayan ya da umudunu yitirerek iş aramaktan vazgeçip her an işbaşı yapmaya hazır olan kesimdir. TÜİK' de işsiz sayısını belirlerken ILO ve Eurostat' in kullandığı tanımlamaları kullanıp istihdama dâhil olmak için iş aramayanları ayrı tutmaktadır. Ama bunun yanında Türkiye'ye benzer sosyo – ekonomik yapıya sahip olan ülkeler işsizlik oranını istihdama dâhil olma düşüncesinin olduğu halde iş aramayanları da hesaplayarak geniş işsizlik tanımlamaları ile veriler elde etmektedir. Ancak genç işsizlik oranı ilk olarak genç işgücü içinde işsiz gençlerin payı olarak; ikincisi toplam işsiz kitlesi içindeki genç işsizlerin payı olarak hesaplanabilmektedir (Mütevelliöğlu ve diğerleri, 2010, s. 211-212).

Bunun yanında genel işsizlik ve genç işsizlik ile ilgili her iki yıla (2016 – 2017) ait verilerde işsizlik oranları artsa da genç işsizlik oranları genel işsizlik oranlarının çok üzerinde bir rakam ile karşımıza çıkmaktadır. Bu istatistiklere genç bireyler açısından göz atıldığında istihdama dâhil olamayanların çeşitli stratejiler geliştirdiği görülmektedir. Bu stratejiler; ya gençlerin kayıtdışı istihdama dahil olması, ya eğitim süreçlerini uzatıp işsizlikten kaçmaları şeklinde sürekli hayatlarını ve geleceklerini erteleyerek ya da ne eğitimde ne de istihdamda yer alarak pasif atalet oranı içerisinde yer almalarıdır (Işık, 2016, s. 143).

Özellikle sosyal bilimler yazınında Türkiye'de genç yoksulluğunu ele alırken dikkat edilen cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi daha da çoğaltılabilecek olan bu gibi sınıflandırmalar genç yoksulluğunu anlamak ve çözüm üretmek için yeterli olmamaktadır. Bunun yanında dezavantajlı olarak nitelenen gençler içinde politikalar geliştirmek gereklidir. Dezavantajlı olarak nitelenen genç kesim ise göç etmek durumunda kalmış, engelinin bulunması, ebeveynlerinin yoksulluğu, genç bireylerin etnik ve kültürel kimlikleri, eğitime ulaşma ve yetersiz eğitimin hâkim olduğu bölgeler de yaşamını sürdüren kişiler olarak görünür olmaktadır (Yentürk & Başlevent, 2012, s. 357). Örneğin bazı akademik araştırmalar göstermektedir ki gencin ailesinin gelir durumu yükseldikçe genç bireylerin geleceğe dair umutları da artmaktadır. Yine aynı akademik araştırmalar göstermektedir ki aile gelir durumunun düşüklüğü genç bireylerin geleceğe de karamsar bakmasının bir nedenidir (Mütevelliöğlu ve diğerleri, 2010, s. 222). Bu durumda aileden kalan sosyo ekonomik miras gencin gelecek beklentisi ile doğru orantılıdır. Ailenin gelir durumunun yükselmesi, gencin gelecek de iş sahibi olma umudunu artırmaktadır. Bu örnek özelinden anlatılmaya çalışılan genç bireylerin eğitim ile yakalamaya çalıştıkları toplumsal hareketlilik şansı da belirli noktalarda tıkanma seviyesine gelmektedir.

Türkiye’de genç işsizliğin bu tespitlerde göz önünde bulundurularak temel nedenleri üç başlık altında toplanabilmektedir. Bunlar ülke nüfus yapısından kaynaklanan sorunlar, eğitim sisteminden kaynaklı sorunlar ve işgücü düzenlemeleri eksikliğinden kaynaklanan sorunlar olarak çeşitlilik göstermektedir (Murat & Şahin, 2011, s. 325). Nüfus yapısından kaynaklı nedenlerde, Türkiye’de genç nüfusun fazlalığı ve iç göç sonucu kentlere biriken nüfusun çalıştığı güvencesiz ve ikincil işlerin yoğun olması bu genç bireyleri dezavantajlı konuma itmektedir.(Murat & Şahin, 2011, s. 368).

Diğer yandan Türkiye’de 15-24 yaş arası grup, sadece çalışma yaşamına dâhil olmakla çözülemeyecek kadar önemli bir sorun ile yüz yüzedir. Bunların başında örneğin; kentte hayatını devam ettiren bu genç birey grubunun güvence mekanizmalarına (sigorta vb.) dâhil edilmeden çalıştırılmaları diğer yaş grubunda olan bireylerden oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Bunun yanında 24 yaş üzerinde bulunan nüfus grubunun, 15-24 yaş arasındaki işsizlik oranlarının neredeyse yarısı olması genç bireylere yönelik işsizliği önleme siyasalarının eksikliğinin bir sonucu olarak da okunmalıdır. 15-24 yaş arasındaki genç işsizliğini önlemek için, sosyo-ekonomik politikaların bir arada tasarlanmaları ihtiyacının da önemi ve gerekliliği belirtilmelidir. Türkiye’nin bütün paydaşlar ile düşünülmüş, yani ana aktör olan gençler ile birlikte tasarlanmış bir gençlik istihdamı stratejisine ihtiyacı vardır. Türkiye’de 15-24 yaş arasındaki grubun eğitim düzeyi, 24 yaş üzerinde bulunan grubun eğitim düzeyine göre belirgin şekilde yükselmekle birlikte eğitilmiş genç işsizler oranında ciddi yükselmeler de söz konusudur. Cumhuriyet tarihinin eğitim seviyesi en yüksek olan en genç kesiminin olduğu bu dönemde, genç bireylerin yükseköğretimleri süresince aldıkları eğitimleri doğrultusunda iş piyasasına dâhil edilmeleri gereklidir. Bu gereklilik politikacıların genç işsizlik konusunda ana gündemini oluşturması ve esas gündemi belirlemesi noktasında üzerinde durulmalıdır. Bu sektörlerde istihdam yaratılmadığı durumda ise nitelikli – eğitilmiş işgücünün işsizlik oranı son TÜİK (2017) rakamlarında olduğu gibi yükselebilecektir. Fakat eğitimin farklı aşamalarında bulunan (lise, üniversite vb.) öğrencilerin mezun oldukları takdirde işsiz kalmaları TÜİK (2017) verilerinde de görüldüğü gibi oldukça yüksektir. Özellikle örgün eğitim sürelerinin sonunda genç bireylerin iş piyasasına yönelmesini mümkün kılacak kurum ve siyasalara ihtiyaç duyulduğu, bunun yanında günümüzde mezun genç bireyler ile iş piyasası niteliklerinin uyuşmadığı da önemli bir konu olarak belirginlik kazanmaktadır (Yentürk, 2012, s. 48).

Gencin şimdi ve gelecekte daha sağlıklı bir yaşam sürebilmesi için politikalar geliştirilmeli ve bu politikaların ana katılımcısı daha öncede değinildiği gibi genç bireyler olmalıdır (Enelli, 2010, s. 44). Türkiye’de yoksul olmanın en temel nedenlerinden biri istihdama dâhil olamamak iken, çalıştığı halde yoksul olan ve ücretleri çok az miktarda olan insanlarda bulunmaktadır. Belirtiltiği gibi Türkiye’de kısa süreli, mevsimsel işlerde, eğitimde (bulunan/ bulun(a)mayan), ev işçisi statüsünde çalışanlar, tarımda aileleri ile beraber çalışan vb. bireyler sosyal güvenceden yoksun olarak çalışmaktadırlar. Bu kesimin sağlık, eğitim, gıda, ulaşım vb. hizmetlere erişim için ayırdıkları bütçeler bu kesimin daha da yoksullaşmasına neden olmaktadır (Yentürk, 2012, s. 60).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde 2017-2018 yılında eğitim gören ve özellikle yılın belirli dönemlerinde (sömestr ve yaz tatillerinde) inşaatlarda çalışan 15-24 yaş arası genç bireylerin eğitim öğretim hayatları içerisinde inşaatlarda çalışma nedenlerinin belirlenmesidir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniğinin kullanıldığı keşif amaçlı bir araştırmadır. Bu nedenle daha çok elde edilen verilerin ilk veriler olduğu göz önünde bulundurulmuştur (Kümbetoğlu, 2015). Çalışma grubu Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde 2017-2018 yılında eğitim gören ve özellikle yılın belirli dönemlerinde (sömestr ve yaz tatillerinde) inşaatlarda çalışan 15-24 yaş arası genç bireylerdir.

Araştırmanın örneklem grubunun seçiminde olasılığa dayalı olmayan örneklem teknikleri içerisinde yer alan kartopu örnekleme kullanılmıştır. Kartopu örnekleme, araştırmacının bir örnek olay başladığı, daha sonra o örnek olaydan aldığı bağlantılı ilişkilerle ilgili bilgilerle dayanarak başka örnek olaylar belirlediği ve süreci tekrarladığı rastlantısal olmaması nedeniyle seçilmiştir (Neuman, 2012, s. 324).

Bunun nedeni çalışmada önceden belirlenebilecek bir nüfus grubunun olmaması ve çalışan öğrencilerin sayısının tam olarak bilinmemesi çalışmada bu örneklem tekniğinin tercih edilme sebebidir. Örneklem büyüklüğünde ifade edildiği gibi nüfus grubunun bilinemezliğinden dolayı, Kümbetoğlu'nun (2015) "doyum noktası" kavramı dikkate alınarak belirli bir örneklem sayısı elde edilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde 2017-2018 yılında eğitim gören ve özellikle yılın belirli dönemlerinde (sömestr ve yaz tatillerinde) inşaatlarda çalışan 15-24 yaş arası genç bireylerdir. Görüşülenlere ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Görüşülenlere İlişkin Bilgiler

Görüşmeci Kodu	Cinsiyet	Doğum Yeri	Yaş	Bölüm (öğretim)	Sınıf
G 1	Erkek	Van/Çaldıran	24	Sosyoloji	4
G 2	Erkek	Van/Erciş	24	Sosyoloji	4
G 3	Erkek	Batman/Gercüş	23	Sosyoloji	4
G 4	Erkek	Ağrı/Diyadin	23	Kamu Yönetimi	3

G 5	Erkek	Şanlıurfa/Birecik	24	Arkeoloji	4
G 6	Erkek	Şanlıurfa/Karaköprü	23	Kamu Yönetimi (2.Öğretim)	3
G 7	Erkek	Adana/Kozan	24	Gıda Mühendisliği	4
G 8	Erkek	Kocaeli/Gölcük	23	Kamu Yönetimi	4
G 9	Erkek	Şırnak/Merkez	24	Sosyoloji	4
G 10	Erkek	Adıyaman/Merkez	24	Diyaliz	2
G 11	Erkek	Afganistan/Marçak	22	İslami İlimler	Hazırlık
G 12	Erkek	Bitlis/Adilcevaz	19	Felsefe	2
G 13	Erkek	Muş/Malazgirt	24	Kamu Yönetimi	3
G 14	Erkek	Muş/Malazgirt	19	İktisat	4
G 15	Erkek	İstanbul/Pendik	23	Enerji Sistemleri	4
G 16	Erkek	Mardin/Mazıdağ	24	Sosyoloji	4
G 17	Erkek	Muş/Bulanık	23	Sosyoloji	3
G 18	Erkek	Konya/Ereğli	21	İktisat	2
G 19	Erkek	Gaziantep/ Şahinbey	20	Elektrik Elektronik Mühensiliği	1
G 20	Erkek	Adana/Ceyhan	21	Aşçılık	1
G 21	Erkek	Diyarbakır/Bağlar	23	İlk ve Acil Yardım (2. Öğretim)	2
G 22	Erkek	Ağrı/Hamur	22	Turizm ve Otel İşletmeciliği	2
G 23	Erkek	Mersin/Tarsus	23	İşletme	4
G 24	Erkek	Diyarbakır/Çüngüş	22	Tarih	3

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılan görüşmeler, görüşme formundaki sorulara ve araştırmanın genel temasına bağlı kalınarak, 2017 – 2018 eğitim öğretim yılına devam eden ve yaş aralıkları 15 – 24 olan 24 öğrenciyi kapsamıştır. Görüşme formu sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik soruların dışında görüşülenlerin eğitim hayatı (okuduğu bölüm, ikamet ettiği yer (yurt, ev vb.) dayanışma kanallarının (işleri kimler aracılığıyla bulduğu, çalışmadığı zamanlar geçimini nasıl sağladığı, çalışılan şehirlerde akraba veya hemşerilerle ilişkilerin nasıl olduğu vb. sorular) çalışma geçmişi ve koşullarının (hangi işlerde çalıştığı, ne kadar ücret aldığı, herhangi bir iş kazası geçirip geçirmediği, çalışma ortamı koşulları vb.) yer aldığı sorulardan oluşmaktadır. Kapsam geçerliliği için görüşme formu daha önce inşaat alanında çalışan gençlerle ilgili çalışmalar yapan uzmanlarla paylaşılmış ve önerileri doğrultusunda revize edilmiştir. Görüşmeler 40 ila 85 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler tamamlandıktan sonra tüm ses kayıtlarının deşifreleri yapılarak yazılı hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşme formlarından elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz tekniğine göre elde edilen veriler, belirli temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu veriler çalışmada kullanılan sorular aracılığıyla temalara ayrılabilmesi gibi, görüşme ve gözlem sırasında kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da verilebilir. Betimsel analizde katılımcıların ifade ettikleri, çarpıcılığı arttırsın diye doğrudan alıntılar şeklinde de verilmektedir. Bu betimleme de amaç verileri, sistematik ve açık bir şekilde vererek yorum ve neden- sonuç ilişkisine dayanarak bir takım sonuçlara ulaşmaktır. Betimsel analiz süreci dört aşama olarak sınıflandırılmaktadır. Bunlar; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve son olarak bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 224). Betimsel analiz de izlendiği bu süreçte bulgular kısmında katılımcıların doğrudan ifadelerine daha çarpıcı olması için sıklıkla yer verilmektedir. Bu doğrudan alıntılara yer verilirken betimsel analiz tanımlamasına uygun olarak yorumlamanın da niteliği için farklı çalışmalar referans olarak verilmiştir.

Bulgular kısmında oluşturulan ifadelerin hangi görüşülene ait olduğunu belirtmek için kodlamalar yapılmıştır. Örneğin birinci görüşülen G1, sekizinci görüşülen G8 olarak kodlanmıştır. Çalışmanın geçerliliğini artırma stratejileri arasında uzman gözden geçirmesi yöntemi kullanılmıştır. Analizin kalitesini ölçmek için uzman kullanmayı, üst değerlendirme yapmayı veya denetleme sürecini içermektedir (Patton, 2014; Merriam 2013). Ham verilerin bir uzman meslektaş tarafından gözden geçirilmesi ve onlara dayanarak ortaya

konulan bulguların makul ve mantıklı olup olmadıklarının denetlenmesini de kapsamaktadır (Merriam, 2013, s. 210). Çalışmanın ham verileri birden fazla uzman meslektaş tarafından gözden geçirilmiştir. Araştırmada bilgi toplamak için kullanılacak görüşme formu hazırlanmış ve analizlerin yapılma süreçlerinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirlik çalışması sürecinde detaylı alan notları görüşülenlerin izniyle ses kayıt cihazlarına aktarılmış ve devamında yazıya geçirilmiştir (Creswell, 2013).

Bulgular

Görüşülenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Görüşülenlerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. 15 – 24 yaş arası görüşülen yükseköğretim öğrencilerinin tamamı (24) erkektir. Görüşülenlerin yaş aralığı 19-24 arasındadır. Bunun yanında görüşülenlerin doğum yerlerine bakıldığında en fazla Doğu, Güneydoğu Anadolu bölgeleri belirgin bir şekilde (17 kişi) öne çıkmıştır. Doğum yeri Güneydoğu Anadolu olanların sayısı 9, Doğu Anadolu olanların sayısı 8, Akdeniz olanların sayısı 3, Marmara olanların sayısı 2, İç Anadolu olanların sayısı 1 ve 1 görüşmecede Afganistan nüfusuna kayıtlı uluslararası öğrenci olduğu tespit edilmiştir.

Görüşülen Öğrencilerin Hanelerine İlişkin Bilgiler: Aileden Kalan Miras

Görüşülen öğrencilerin hanelerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir. Görüşülen öğrencilerin hanelerinde, ebeveynlerinin eğitim durumlarına bakıldığında; annelerin 15’inin herhangi bir eğitim almadığı, kalan 9 kişinin ise ilkokul mezunu veya ilkokul terk olduğu tespit edilmiştir. Bu durum genç bireylerin babalarında; 5’inin herhangi bir eğitime sahip olmadığına, 15’inin ilkokul mezunu olduğuna, 2’sinin lise mezunu ve 2 öğrencinin de babasının hayatta olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Yeniden üretim kavramının önde gelen savunucusu Bourdieu çalışmaları (Bourdieu & Passeron, 2014; Bourdieu & Passeron, 2015) ile eğitimin sosyal ve muhafazakar işlevini çözümlerken, teorisini çalışmalarındaki ampirik veriler ile kanıtlamaktadır. Bourdieu’nun ulaştığı sonuç, demokratik toplumlarda eğitimin halen özgürleştirici okul ideolojisinin geçerli olduğu ve bu ideolojinin kendisinin de sosyal hareketliliği kısıtlayıcı ve var olan güç (iktidar) dengelerini sahiplenici bir etken olduğudur (İdemen, 2012, s. 420). Görüşülen öğrencilerin, anne ve babalarının eğitim düzeylerinin ve gelirlerinin düşük olması, görüşülenlerin eğitim süreci içerisinde istihdama katılmak zorunda olmalarını anlamlı kılmaktadır.

Yoksul hanelerde düşük eğitimin nesiller arası aktarımına ilişkin Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) raporunda; çocuklar ile ebeveynlerin eğitim seviyesi arasındaki

bağlantı ne derece etkin ise, kuşaklararası sosyoekonomik hareketlilik ihtimali ve eğitimde fırsat eşitliğinin de o derece düşük olduğu belirtilmektedir. Bunun yanında örgün eğitimde bulunan öğrencilerin alacakları eğitimin niteliği yine bu genç bireylerin ailelerinin eğitim düzeyi ile doğru orantılıdır. Yani refah seviyesi yüksek olan haneler, çocuklarının daha nitelikli eğitim kurumlarına girebilmeleri adına özel kurs ve dersanelere, bire bir derslere yatırım yapabilmekte, bu durum eğitimin farklı aşamalarında sınavlara dâhil olan öğrencilerde sosyal adalet ve fırsat eşitliği kavramlarının aşınmasına neden olmaktadır. Eğitimin niteliği ile hanelerin ekonomik durumu arasındaki bağıntı, OECD ülkelerine yönelik rapordaki bulgulara bakıldığında Türkiye’deki eğitim sisteminin hem “yüksek eşitsizlik” hem de “düşük kaliteli” olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (TEPAV, 2013). Çünkü okullu olmak ve eğitime erişim her zaman aynı anlama gelmemektedir. Sosyal kökene dayalı eşitsizlikler ne derece etkili olursa olsun ancak eğitimde fırsat eşitliği ile çözülebilecek niteliktedir. Eğitimde fırsat eşitliliği Türkiye gibi sosyal adaleti tesis etme kanısı ile yola çıkan ülkelerdeki özellikle politika yapıcılarının görevi olmaktadır. Politika yapıcılar özellikle Türkiye gibi bölgesel eşitsizliklerin yoğun olduğu bir ülkede eğitimde fırsat eşitsizliğini gidermede kilit rol konumundadırlar.

Özellikle bu başlıkta dikkat çekilmesi gereken nokta hanede olan çocuk sayısının fazla, eğitim düzeylerinin düşük ve de düşük gelirli işlerde çalışmaları farklı risklere açık kapı bırakmasıdır. Yoksulluk ile baş edebilmek için küçük yaşlarda çocukların istihdama dâhil olması bir paradoks olarak hane yoksulluğunun yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Genç bireyler eğitime dâhil oldukları halde sosyal kökenlerinden dolayı istihdama dâhil olmakta ve eğitimin sınıf atlama aracı olarak görülmesinin de aşınmasına kaynaklık etmektedirler. Tablo 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin okudukları bölümler üniversite sonrası istihdam problemi olan bölümlerden oluşmaktadır. Burada TEPAV (2013) raporunda geçen okullu olmanın kişinin kariyer ve eğitime ulaşması demek olmadığı tespiti araştırmadaki yükseköğretim öğrencilerinin okudukları bölümler ile doğru orantılıdır.

Tablo 2. Görüşülenlerin Hane Sosyo – Ekonomik Durumu

Görüşmeci Kodu	Anne Eğitim Durumu	Baba Eğitim Durumu	Anne Meslek	Baba Meslek	Hane Sosyal Güvence	Hanede yaşayan kişi sayısı
G 1	Yok	İlkokul	Ev hanımı	Esnaf	Yeşil Kart	8
G 2	Yok	İlkokul	Ev Hanımı	Çalışmıyor	Yeşil Kart	16
G 3	Yok	İlkokul	Ev Hanımı	Çitçi	SSK	10

G 4	Yok	Vefat Etti	Ev Hanımı	Vefat Etti	Yeşil Kart	3
G 5	Yok	İlkokul	Tarım	Nakliyecisi	Yeşil Kart	7
G 6	Yok	İlkokul	Ev Hanımı	İnşaat	Yeşil Kart	10
G 7	İlkokul	İlkokul	Fabrika	Emekli	Emekli	5
G 8	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	İnşaat	Yeşil Kart	7
G 9	Yok	İlkokul	Ev Hanımı	Nakliyecisi	SSK	13
G 10	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Emekli	Bağkur	7
G 11	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Serbest	Yok	6
G 12	Yok	Yok	Ev Hanımı	Emekli	SSK	5
G 13	Yok	Yok	Ev Hanımı	İnşaat	Yok	10
G 14	Yok	Lise	Ev Hanımı	İnşaat	Yok	9
G 15	İlkokul	Lise	Ev Hanımı	Mütahit	SSK	4
G 16	Yok	İlkokul	Ev Hanımı	Elektrik Teknisyeni	SSK	7
G 17	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	İnşaat	Yeşil Kart	10
G 18	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Marangoz	SSK	4
G 19	İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Emekli	Emekli	6
G 20	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Emekli	Emekli	8
G 21	Yok	Vefat Etti	Ev Hanımı	Vefat Etti	SSK	11
G 22	Yok	Yok	Ev Hanımı	Çiftçi	Yeşil Kart	10
G 23	Yok	Yok	Tarım	İnşaat	SSK	7
G 24	Yok	Yok	Ev Hanımı	İnşaat	SSK	4

Görüşülenlerin ebeveyn mesleklerine bakıldığında, annelerin sadece 1'i fabrikada çalışmakta, 2'si tarımda yevmiyeci olarak çalışırken diğer 21 kişi herhangi bir işte çalışmayarak ücretsiz ev işçisi statüsünde yaşamlarına devam etmektedirler. Babalarının; 2'si esnaf, 1'i çalışmıyor, 2'si vefat etmiş, 2'si çiftçi, 2'si nakliyecisi, 8'i inşaat, 5'i emekli, 1'i elektrik teknisyeni olarak çalışmaktadır. Genç bireylerin anne ve babalarının mesleğine bakıldığı zaman sadece biri (G16) kamuya bağlı özel bir şirkette memur olduğu gözlenmiştir. Ebeveynlerin sahip olduğu mesleklerin yanında hane sosyal güvenceleri de meslekleriyle anlamlı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu durumda hanelerin 8 yeşil kart, 9 SSK, 3 emekli, 1 Bağkur ve 3 ailenin hiçbir sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Ailelerinin sosyal güvence durumunun olmamasını görüşmecilerden bazıları şu şekilde ifade etmektedir;

“Hiçbir şeyimiz yok yeşil kartımız vardı oda iptal oldu. İki abim var onlarınkini yatırıyoruz sigortasını, babaminkini yapmadık ama keşke babaminkini yapsaydık diyoruz şimdi” (G14, Muş, İktisat, 19).

“Yeşil kart var şuanda. Ama eskiden babam inşaatta çalışırken patronuna şunu diyordu parayı benim sigortama yatıracağına bana ver öyle alıyordu sigorta parasını şuanda hiçbir şeyi yok yani” (G17, Muş, Sosyoloji, 23).

“Evde sadece bir abim çalışıyor onun sigortası yatıyor bizim sigortamız yok yeşil kart var” (G22, Ağrı, Turizm ve Otel İşletmeciliği, 22).

Yanıtlarda önemli olan nokta aile bireylerinin enformel sektörlerde çalıştıkları için güvence mekanizmalarından yoksun olmalarıdır. Diğer yandan ebeveynlerinin enformel sektörde çalışması, örneklem grubundaki öğrencilerin de yoksulluğu deneyimleme riskini artırmaktadır. Enformel sektörün ortaya çıkışı serüvenine Işık ve Pınarcıoğlu'nun (2009) ifadesi ile modernleşmeci perspektiften bakıldığında, geri kalmış ülkelere özgü stratejilerin ürünü olarak belirtilmektedir. Bu ekseninde enformel iş piyasaları, formel mekanizma içerisindeki kalkınma çabaları ile görünür olan bağımlı ekonomilerin bir çıktısı olmaktadır. Özellikle tarımsal teknolojinin kırsalda çözümlere neden olduğu, atıl işgücünün ortaya çıkması ve bu işgücünün şehir merkezlerine yönelmesi sonucu barınacakları ve de geçimlerini sağlamak için gösterecekleri çaba enformel bir piyasanın oluşumunu sağlamaktadır. Formelin hemen yanı başında olan enformelleşmenin, formel piyasa gibi gelişmemesinin nedeni örgütlülüğü sağlayamamasıdır. Yani örgütsüz olan enformel kesim, örgütlü olmayı başaramadığı için refah seviyesini arttıramamaktadır. Çünkü formel olan esas olarak kabul edilmekte ve bünyesinde yaşamın istenilen özelliklerini barındırmaktadır. Bunun yanında genel kanı enformel sektörün, az gelişmiş ülkelerin dengesiz toplumsal yapısının ortaya çıkardığı toplumsal problemler olarak kabul edilmektedir (Işık & Pınarcıoğlu, 2009, s. 50-51).

Çalışmada yükseköğretim öğrencileri ailelerine yardımcı olmak ve ailedeki geçim yükünü hafifletmek adına enformel/kayıtdışı piyasada istihdama dahil olmaktadır. Bu da enformel

sektörün ortaya çıkmasında hakim olan iki eğilime işaret etmektedir. Bunlar birikim stratejisi olarak enformelleşme ve tüketim stratejisi olarak enformelleşme süreçleridir. Işık ve Pınarcıoğlu (2009) Sultanbeyli çalışmasında, formal ve enformelliği sınırları geçişken olmayan bir geometriye sahip toplumsal yapılar olarak betimlemektedir. Bunun yanında formelin son 30 yıldaki dönüşümünü muğlaklık ve örgütsüzlüğün bir sonucu olarak ele almakta ve istikrarlı, uzun erimli toplumsal yapılardan riskli yapılara geçiş olarak ifade etmektedirler (Işık & Pınarcıoğlu, 2009, s. 58). Devlet güvencesinin etkisizleştirilmesi sonucu, esnek istihdamın yaygınlaşması, formelin silinerek veya enformelle iç içe geçerek devam etmesine nedendir. Bu durum formelin 1970 sonrası yeni sistem ile girdiği krizin sonucunda enformelle geniş bir hareket alanı kazandırmıştır. Bu durumdan en çok formal piyasanın kalesi olarak anılan eğitimde üzerine düşen payı almış ve eğitim yoluyla yukarı doğru hareketliliğin tanımı da değişmiştir. Örneğin eğitim ile elde edilen saygın meslekler (akademisyenlik, hekimlik vb.) yoksullaşma riski ile karşı karşıya kalmıştır (Işık & Pınarcıoğlu, 2009, s. 65).

Tablo 3. Görüşülenlerin İnşaat İstihdamına İlk Katılımları ve Araçlar

Görüşmeci Kodu	İlk Tanışma Yaşı	İlk Dâhil Olunan İl	İlk İşi Bulmada Aracı Olan	İlk Alınan Ücret
G 1	13	Eskişehir	Hemşeri	600 TL
G 2	14	İstanbul	Ağabey	1.350 TL
G 3	15	Batman	Kendisi	1.200 TL
G 4	13	Eskişehir	Hemşeri	750 TL
G 5	12	Şanlıurfa	Akraba	900 TL
G 6	19	Diyarbakır	Baba	1.200 TL
G 7	20	Karaman	Arkadaş	1.500 TL
G 8	16	Şırnak	Baba	750 TL
G 9	17	İstanbul	Arkadaş	1.500 TL
G 10	12	Adıyaman	Arkadaş	300 TL
G 11	16	Afganistan	Arkadaş	-----
G 12	15	Aydın	Ağabey	1.500 TL
G 13	7	Muş	Ağabey	-----

G 14	13	İstanbul	Akraba	1.000 TL
G 15	16	İstanbul	Akraba	-----
G 16	15	Diyarbakır	Arkadaş	150 TL
G 17	16	Muş	Baba	1.500 TL
G 18	17	Konya	Arkadaş	1.500 TL
G 19	19	Gaziantep	Kendisi	800 TL
G 20	18	Manisa	Arkadaş	1.600 TL
G 21	18	Diyarbakır	Akraba	-----
G 22	19	Bursa	Arkadaş	1.500 TL
G 23	16	Şanlıurfa	Baba	1.350 TL
G 24	17	Bursa	Ağabey	-----

Nesillerarası Tecrübeye İlk Durak: “Acemi Çalışan”

2017 yılında TÜİK'in çocuk olarak kabul ettiği yaş aralığına (0 – 17) göre, Türkiye’de 22 milyon 883 bin 288 çocuk bulunmaktadır. Bu sayının Türkiye’de 2017 yılı genel nüfusa (80 milyon 810 bin 525) oranı %28,3 olmuştur (TÜİK, 2018). Ailelerin yoksulluğundan kaynaklı olarak eğitime erişimleri güçlükle sağlanan veya ol(a)mayan çocuklar hane ekonomisine katkı için eğitim sürecine dâhil olamamaktadırlar. Bundan dolayı bireylerin sosyal hayata katılımlarının önündeki en büyük engellerden olan yoksulluk olgusu, çocuk işçiliğinin de ortaya çıkmasına kaynaklık etmektedir. Emeğin sessiz ve masum halleri olarak nitelendirilen çocuklar, gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde kimi zaman zorla/ kimi zamanda seçilerek istihdam sahasında yer almaktadırlar (Kahraman & Kahraman, 2017, s. 261).

Gençlerin ve çocukların istihdam alanlarına göç aracılığıyla dâhil olması farklı çalışmalarda da görülmektedir. İstanbul Süleymaniye, Anadolu’nun farklı yerlerinden gelenlere ev sahipliği yapan bölgelerin başında yer almaktadır. Süleymaniye bölgesi (ek olarak Tarlaşa, Balat vb.) “bekâr odası” kavramsallaştırması ile literatürde yer edinen göçmenlerin barınma alanlarının bulunduğu çöküntü bölgelerdendir. Bu bölgede yaşayan göçmen işçiler ile yapılan “yoksulluğu bölüşmek” adlı çalışma (2016) verilerine göre, göçmenlerin %51 oranında 11-22 yaş arasındaki genç birey ve çocuklardan oluştuğu belirtilmektedir. Yine aynı araştırma verilerine göre 22-33 yaş arasında bulunan ve çalışmada genç yetişkin olarak belirtilen kişilerin araştırma örneğine oranı %27 olarak yansımaktadır (Şen ve diğerleri, 2016, s. 122).

Yine Mersin’de sokakta çalışan çocuklar üzerine yaptığı çalışması ile bilinen Gün (2010) çocuğun erken yaşlarda sokak gibi risklere açık bir yerde çalışmasının nedenlerini aramaktadır. Gün çocuğun sokakta çalışmasını, ailelerin düzenli ve sürekli bir geliri olmamasının, çocuğun sokakta çalışmasında rolünün olduğuna vurgu yapmaktadır. (Gün, 2010, s. 95).

Görüşülenlerin, çocuk yaşlarda aileleri ile birlikte veya bireysel olarak aile bütçesine katkı yapabilmek için istihdama katıldıkları görülmektedir. Bu öğrencilerin inşaata ilk çalışma deneyimlerinin yaş ortalamasına bakıldığında 15,5 gibi düşük bir ortalama ile karşılaşılmaktadır. Bu oran şüphesiz tüm sektörler için çok düşük bir yaş aralığına işaret ederken inşaat gibi son derece riskli ve steril (sağlığa uygun) olmayan ortamlarda çalışmayı gerektiren işkolu için daha fazla önem arz etmektedir. Bunun yanında belirtilmesi gereken bir diğer önemli nokta yükseköğretim öğrencilerinin bazıları inşaat işine dâhil olmadan önce de daha farklı sektörlerde ve daha küçük yaşlarda çalışmışlardır. Görüşülen genç bireylerden G5, G9 ve G18 bu doğrultuda yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

“Tarlada çalışmaya çok erken yaşta başladım. Ama inşaatta biraz daha geç oldu 14 – 15 gibiydi yaşıım” (G5, Şanlıurfa, Arkeoloji, 24).

“18 yaşından önce zaten inşaatta çalıştırmıyorlardı, 18 yaşımdan önce ben tarlada çalıştım ama çok çalıştım” (G18,Konya, İktisat, 21).

“İlk olarak lisede çalışmaya başladım kömür ocağına falan gittim ama inşaatta üniversite de başladım çalışmaya bizim amca asma tavan falan yapıyordu onların yanında çalıştım” (G9, Şırnak, Sosyoloji, 24).

Görüşülen öğrencilerin inşaat istihdamına ilk katılımları ve araçlar Tablo 3’de görülmektedir. İş sahasına ilk dâhil olan genç bireylerin dâhil olma süreçlerinde bir diğer önemli nokta bu öğrencilerin ilk istihdamına aracılık eden kişilerdir. Bu kişilerin kim olduğu çalışma kapsamında öğrencilere sorular şeklinde yöneltildiğinde; 2’si hemşeri, 8’si aile içinden (ağabey/baba), 2’si bireysel, 4’ü akraba (amca/amca çocukları/dayı) ve 8’i ise arkadaş ortamında iş buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Türkiye’de yoksulluk üzerine yapılan en kapsamlı çalışmalardan biri olma özelliğini taşıyan Yoksulluk Halleri çalışmasındaki dayanışma biçimlerinden olan kökene dayalı dayanışmanın iş bulmada hala yaygın olduğu (Şen, 2016, s. 249) olgusunu yansıtmaktadır. Farklı kesimler aracılığıyla iş sahasına çocuk yaşlarda dâhil olan öğrencilerden ilk dâhil olma serüvenini dile getiren G1 şu cümleler ile açıklamaktadır:

“Ben ilk olarak 13 yaşında başladım inşaatta çalışmaya, o yaştan sonra her yaz gittim inşaatta çalışmaya, hatta bazen 15 tatilde bile çalışmaya gittiğim zamanlar oluyor. İlk Eskişehir’de çalıştım mesela ben inşaatta. Günlük 20 lira veriyorlardı bana, 14 yaşında mesela” (G1, Van, Sosyoloji, 24).

Bir diğer görüşmeci Türkiye’de yükseköğretim eğitimi için bulunan Afganistanlı G11, Afgan hemşerisi aracılığıyla bulunduğu ilk inşaat işini şu cümleler ile dile getirmektedir:

“İnşaatı şu şekilde oldu bulmam arkadaşım çalışıyordu, benim köylü var burada zaten Türkiye’ye de onun vasıtasıyla geldim. O bana iş buldu geldiğimde ilk olarak o şekilde gittim sonra yavaş yavaş çevreyi genişlettik zaten” (G11, Afganistan, İslami İlimler, 22).

Aile üyelerinin (baba/ağabey) inşaat işinde çalıştığını ifade eden G13 ilk iş deneyimini ailesinin yanında edindiğini şu cümleler ile ifade etmektedir:

“Ben ilk olarak 6 – 7 yaşında başladım inşaatta çalışmaya Muş Malazgirt’te çalıştım babama yardıma gidiyordum ailenin işine yani para almıyordum. 18 yaşına kadar hep Muş’ta çalıştım ta ki 2012 yılına kadar, o zaman da Edirne’de çalıştım” (G13, Muş, Kamu Yönetimi, 24).

TÜİK tarafından 2012 yılında yapılan çocuk işgücü anketi sonuçlarına göre 15 milyon 247 bin olan çocuk nüfus oranının 6-14 yaş grubunda 292 bin, 15-17 yaş grubunda ise 601 bin olduğu tespit edilmiştir. Bu anket sonuçlarına göre çalışan çocukların %44,7 si (399 bin kişi) tarım, %24,3’ü (217 bin kişi) sanayi ve %31’i (277 bin kişi) hizmet sektöründe yer almıştır (TÜİK, 2013).

Çocuk yaşta ailesinin ekip olarak aldığı işlerde kendi aralarında ayak işleri olarak nitelendirilen, çalışanların gündelik ihtiyaçlarını karşılamak için çocuk işçilerin kullanılmasının yaygın olduğu araştırmada ortaya çıkmıştır. Bu durumda gençlerin kendi ailelerinin yanında ücretsiz aile işçisi olarak çalışması ilk alınan ücretin ya aileye verilmesi ya da ücret hanesinin boş bırakılması sonucunu doğurmuştur. Ücretsiz aile işçisi olan G12 ücret almama durumunu şu cümleler ile açıklamaktadır:

“Genelde abilerimin yanında çalıştığım için paramı ben hiç almazdım onlar alırdı hep, biraz bana harçlık verirdi. Sonra okul zamanında lazım olursa ben okul zamanı çalışmazsam gönderirdi bana” (G12, Bitlis, Felsefe, 19).

Bunun yanında unutulmaması gereken asıl önemli nokta; ev işlerinde faaliyette bulunan çocuk oranıdır. Yine 2012 yılında yapılan çocuk işgücü anketi sonuçlarına göre ev işlerinde ailesine yardımcı olduğu belirtilen 6-17 yaş grubundaki 7 milyon 503 bin çocuğun %47 si (3 milyon 540 bin kişi) haftalık çalışma süresi 2 saat ve daha az olanlar meydana getirirken bu sayının %80,1’ini (6 milyon 12 bin kişi) haftalık çalışma süresi 7 saat ve daha fazla olanlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2013).

Nesillerarası Tecrübe Diğer Durak: Göçmen Olmak

Görüşülenlerin küçük yaşlarda farklı şehirlerde inşaat istihdam sahasında aktif olarak görünmeleri göçe çocuk yaşlarda katıldıklarının göstergesidir. Türkiye’nin Doğusundan

Batısına doğru farklı büyükşehirlerin (İstanbul, Manisa, Ankara) inşaat iş piyasasında görünür olmaktadır. Çağlayan (2008) bu konu ile ilgili araştırmasında; göç ve yoksulluk ilişkisi üzerine yapılan tartışmaları dört kategoride toplamaktadır. İlk olarak, yoksulluğun göçe neden olduğu ve yoksulluğun göç için itici bir neden olduğu tartışmasıdır. İkinci olarak, yoksulluğun potansiyel göçmenlerin sosyal hareketliliğini kısıtlaması ve yoksulluğun göçe engel olması tartışmasıdır. Üçüncü olarak, göçün yoksulluğa yol açması ve göç sonrasında göçmenlerin serüvenlerinde çeşitli nedenlerden dolayı yaşadıkları yoksullaşma tartışmasıdır. Son olarak, göç ile bireylerin yoksulluklarını azaltacakları düşüncesidir (Çağlayan, 2008, s. 302-303). Bu çalışmada ise yükseköğretim öğrencileri yoksullukları ile baş edebilmek için inşaat sektörüne dâhil olmakta ve farklı şehirlere göç etmektedirler. Bu strateji ile öğrenciler hem hanelerinin yoksulluğunu giderme, hem de eğitimlerinde hanelerine yük olmama düşüncesi ekseninde hareket etmektedirler.

Çalışmada ilk iş sahasına dâhil olma deneyimlerini paylaşan öğrenciler bu süreçte yakın çevre (akraba, hemşeri ve arkadaş) aracılığıyla iş bulabildiklerini belirtmişlerdir. İlk dâhil olma süreçlerinden sonra da genç bireyler bu istihdam sürecini devam ettirerek eğitimin çeşitli aşamalarında (lise, üniversite) bu süreci farklı şehirlere göçlerde bulunarak yeniden üretmektedirler. Görüşülen öğrencilerin bu doğrultuda ilk inşaat istihdamına katılımları çocuk yaşta (15,5) olsa da, bu süreç daha sonraki hayatlarının da bir ön hazırlık aşaması olarak karşımıza çıkmıştır. Çocuk işçilikten genç işçiliğe doğru ilerlenen bu yolda genç bireyler farklı şehirlerde de inşaat istihdamına dâhil olarak, bu süreci yani (eğitilmiş) genç işçi olma sürecini etraflıca deneyimlemektedirler. Nitekim görüşülen genç bireylerin çok yüksek bir kesimi (21) eğitim için buldukları şehirde (Karaman) dâhil olmak üzere, memleketleri dışında farklı şehirlerde inşaat alanında çalışmışlardır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre dünyada yaklaşık 152 milyon çocuk işçi bulunmakta ve yine bu çocukların 73 milyonu tehlikeli olarak bilinen işlerde çalışmaktadır (ILO, 2018). Bu doğrultuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirtilen iş türleri bulunmaktadır. Bu iş türleri üç biçimde sıralanmaktadır; az tehlikeli işler (138), tehlikeli işler (117) ve çok tehlikeli işler (72) (ÇSGB, 2009). Bu sınıflandırmaya göre bina inşaatı ve tamirati “çok tehlikeli işler” kategorisindedir.

İnşaatta çalışmak için özellikle tatil dönemlerinde farklı şehirlere göç eden öğrencilerden G1 çok küçük yaşta başladığı çalışma sürecini 22 farklı şehirde çalışarak yoğun bir şekilde deneyimlemiştir. Görüşmecisi G1 bu süreci şu cümleler ile açıklamaktadır:

“Ben ilk olarak 13 yaşında başladım inşaatta çalışmaya, o yaştan sonra her yaz gittim inşaatta çalışmaya, hatta bazen 15 tatilde bile çalışmaya gittiğim zamanlar oluyor. İlk Eskişehir’de çalıştım mesela ben inşaatta günlük 20 lira veriyorlardı bana, 14 yaşında mesela, Mardin’e gittim çalışmaya o zaman da 30 lira alıyordum günlük. Ama en sık gittiğim şehir Antep oldu. Daha sonra İstanbul, Çanakkale, Konya, Karaman gibi

birçok şehirde çalıştım bir ara kaç şehre gidip çalıştım diye saydığımda 22 şehirde gidip çalışmışım mesela” (G1, Van, Sosyoloji, 24)

Görüşmelerde inşaat istihdamına dâhil olmaya üniversitede başlayan görüşmeciler de bulunmaktadır. Bu deneyimini şu cümleler ile paylaşan G7:

“İnşaatla ben üniversitede tanıştım, ilk olarak üniversite birinci sınıfta çalışmaya başladım okul devam ederken Karaman’da çalıştım yeni yurt binası yapılıyordu orada 20 yaşındaydım o zaman günlük 50 tl veriyorlardı. Ama sonra yazları da baya bir şehirde çalıştım İzmir, Kayseri, Yozgat, Niğde ama hep 20 yaşından sonra oldu üniversite birinci sınıftan sonra yani. En son Isparta’da çalıştım, mesailere falan kaldığım için fiyat değişiyordu ama 2.200 tl falan alıyordum” (G7, Adana, Gıda Mühendisliği, 24).

Görüşülenler bu işlerde çalışırken en son aldıkları ücret ise en yüksek (G14) 115 TL en düşük ise (G19) 25 TL olarak ifade edilmiştir. 24 gencin tamamının aldıkları ücret ortalaması 68 TL olarak hesaplanmıştır. Kısacası çocuk yaşta istihdam sahasında görünür olan gençler farklı şehirlerde de istihdama dâhil olarak işçi olma süreçlerinin daha da farklı yönlerini deneyimlemişlerdir.

Tablo 4. Görüşülenlerin Bugüne Kadar İnşaatla Çalıştığı İller ve En Son Alınan Ücret

Görüşmeci Kodu	Doğum Yeri	Çalışılan İller	En son Alınan Günlük Ücret
G 1	Van/Çaldıran	Eskişehir, Mardin, Van, Adana, Gaziantep, İstanbul, Çanakkale, Konya, Karaman	100 TL
G 2	Van/Erciş	İstanbul, Karaman, Bursa	110 TL
G 3	Batman/Gercüş	Batman, Karaman	60 TL
G 4	Ağrı/Diyadin	Eskişehir, Manisa, Antalya	55 TL
G 5	Şanlıurfa/Birecik	Şanlıurfa, Kıbrıs, Karaman	55 TL
G 6	Şanlıurfa/Karaköprü	Diyarbakır, Şanlıurfa, Karaman	100 TL
G 7	Adana/Kozan	Karaman, İzmir, Kayseri, Yozgat, Niğde, Isparta	70 TL
G 8	Kocaeli/Gölcük	Kocaeli, Şırnak	70 TL
G 9	Şırnak/Merkez	Şırnak, İstanbul	90 TL
G 10	Adıyaman/Merkez	Adıyaman, İstanbul, Malatya, Giresun	50 TL

G 11	Afganistan/ Marak	Afganistan, Karaman	100 TL
G 12	Bitlis/Adilcevaz	Sinop, Karaman	65 TL
G 13	Muş/Malazgirt	Muş, Edirne, Tekirdağ, Kastamonu, Kocaeli, İstanbul	80 TL
G 14	Muş/Malazgirt	İstanbul	115 TL
G 15	İstanbul/Pendik	İstanbul	50 TL
G 16	Mardin/Mazıdağ	Diyarbakır, Siirt, Batman, Antalya, Karaman, İstanbul	75 TL
G 17	Muş/Bulanık	Tekirdağ	60 TL
G 18	Konya/Ereğli	Konya	55 TL
G 19	Gaziantep/ şahinbey	Gaziantep	25 TL
G 20	Adana/Ceyhan	Manisa, Ankara, Adana,	85 TL
G 21	Diyarbakır/Bağlar	Diyarbakır, Adana, Kocaeli, Tunceli, Elazığ,	-----
G 22	Ağrı/Hamur	Bursa, Balıkesir, Kayseri, Karaman	60 TL
G 23	Mersin/Tarsus	şanlıurfa, Adana, Diyarbakır, Karaman, Tarsus	60 TL
G 24	Diyarbakır/ unguş	Bursa, İstanbul, Karaman	100 TL

Gencin ailesinin gelir durumu yükseldikçe geleceğe dair umutları da artmaktayken; aile gelir durumunun dūřüklüđü genç bireylerin geleceğe de karamsar bakmasının nedenler arasındadır (Mütevellioglu ve diğerleri, 2010, s. 222). Burada aileden devralınan sosyo ekonomik durum gencin gelecek beklentisi ile doğru orantılıdır. Örneđin Willis (2016) İşçiliği Öđrenmek kitabında hergele olarak isimlendirdiği iřçi sınıfına mensup eğitim sürecinde olan gençleri ailelerin işyerlerindeki ve genç bireylerin okuldaki davranışları arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Bu genç bireylerin okulda yaptıkları hareketleri ebeveynlerinin de işyerlerinde yaptığı sonucuna varmakla birlikte genç bireylerin okula muhalefet olmasını Willis liberal eğitimin gerçekleşmemesine dayandırmaktadır. Öđrencilere gelecek ile ilgili sorular yöneltildiği zaman tıpkı ailelerinin diğer üyeleri gibi fabrikalarda çalışacaklarını ve eğitim sürecinin onları bir hedefe ulaştıramayacaklarına inanmaktadırlar (Willis, 2016).

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Görüşülen öğrencilerin maddi imkânlarının kısıtlılığından dolayı ve kredi, burs, yurt gibi çeşitli destek mekanizmalarının yetersiz kalması nedeniyle; beslenme, barınma, ulaşım, sağlık gibi çeşitli alanlardaki temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve eğitim yaşamlarına devam edebilme noktasında ciddi problemler yaşadığı görüşmeler sonucu ortaya çıkmıştır. Bu eksende görüşmelerde gençlere yöneltilen sorularda ailelerinin sosyo – demografik özellikleri, eğitim hayatlarına ilişkin bilgiler, istihdama katılmalarına yardımcı olan araçlar, inşaat çalışma hayatına ilişkin bilgiler ve eğitim hayatlarından sonra gelecek ile ilgili beklentilerinden oluşan sorular, hazırlanan görüşme formu aracılığıyla uygulanmıştır. Görüşme formu ekseninde öğrencilerin çok küçük yaşlarda inşaat sektörü gibi ağır çalışma şartlarını gerektiren ve insan sağlığına uygun olmayan bir ortamda çalışmaları, öğrencileri fiziksel olarak çok zorladığı belirtilmiştir. Öğrenciler yükseköğretim öncesi de dâhil olmak üzere farklı şehirlerde inşaatlarda çalıştıkları tespit edilmiştir. Kimi öğrenciler her yaz dönemini farklı şehirlerde inşaatla çalışarak geçirdiklerini söylerken kimileri ise tatil dönemlerinde ailelerinin yanına memleketeye dahi gitmeden, iş bulup çalışmaya gittiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler eğitime devam ederken enformel kanallar ile daha eğitim sezonu içerisinde bu işleri bulmaya çalıştıklarını da eklemişlerdir. Öğrencilerin çok büyük bir kısmı, ilk iş deneyimlerini kökene dayalı yardımlaşma/dayanışma biçimine uygun olarak (Şen ve diğerleri, 2016) akraba, hemşeri aracılığıyla bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin akrabaları veya hemşerileri aracılığıyla istihdama katılmalarının sağlandığını göstermiştir. Bir diğer yandan üniversite eğitimi sırasında inşaat sektöründe çalışmaya başladığını dile getiren bazı öğrenciler bu sektördeki işleri sınıf arkadaşları veya üniversitede farklı bölümlerde bulunan arkadaşlarından gelen talepler ve istekler doğrultusunda değerlendirmişlerdir.

Öğrencilerin ilk olarak inşaatla çalıştığı yaş ortalaması 15,5 olurken, inşaat sektörünün yanı sıra ilk iş deneyimini tarım veya sanayinin çeşitli kollarında gerçekleştiren öğrenciler de bulunmaktadır. Bu durum görüşülenlerin eğitim sürecine bir şekilde dahil olmalarına rağmen çocuk işçilikten genç işçiliğe doğru geçişlerine engel ol(a)mamıştır.

Çalıştıkları süre zarfında öğrencilerin sosyal güvencelerinin de olmaması diğer birçok risk ile baş başa kalmalarına da neden olmaktadır. Örneğin iş sağlığı ve güvenliğinin Türkiye’de ciddi bir problem olduğu bilinmekle birlikte araştırmada görüşülenlerin anlattıkları/tanık oldukları olaylar ile de benzerlik göstermektedir. Öğrenciler herhangi bir iş kazasına maruz kaldıklarında veya hastalandıklarında sosyal güvenceleri olmadığından hastaneye götürülmediklerini ve ücretlerin alınmasında aksaklık yaşandığını belirtmişlerdir.

Görüşülenlerin tamamının eğitim sonrası hayat ile ilgili bir öngöründe bulunamadıklarını ve günümüz dinamiklerinin çok çabuk değiştiğini ifade etmişlerdir. Yükseköğretim sonrası

kendi bölümleri ile ilgili bir iş bulamadıkları veya atanamadıkları takdirde istemeyerek de olsa inşaat sektörüne geri döneceklerini belirtmeleri ne için eğitim? sorusunu akıllara getirmektedir. Çocuk yaşlarda başlayıp genç yaşlara kadar “eğitim için istihdama dâhil olan” bu bireyler, eğitim sonrası hayatlarında da yeniden enformel iş piyasasına dâhil olma riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Sonuç olarak yoksulluklarından dolayı dezavantajlı konumda olan öğrencilerin sorunlarının çözümüne yönelik sadece kamu hizmetleri değil kamu ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ekseninde ortak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca eğitimde fırsat eşitliğini sağlayıcı mekanizmaların üzerinde daha fazla durulması gerekmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Precarity, Youth, and Construction: Educated Youth Working in Construction*

Ahmet Usanmaz**

Fatih Kahraman***

Abstract

In preparing for their future roles in society, young people must shoulder many responsibilities during their adolescence and adulthood. However, poverty affects different social groups differently and is one of the biggest obstacles hindering individuals from participating in social life (Kahraman & Kahraman, 2016, p. 183). Adolescence is considered to be a social category and is defined within the scope of social, political, and economic conditions of the related period, and policies are organized in this respect. In this research, youth unemployment and youth poverty literature were discussed, the poverty, unemployment and the condition of youth were investigated comparatively through the reports of international organizations. In the following chapter, how poverty is transferred from the parents, the work experiences of youths and the strategies followed by them to involve in employment officially were discussed.

* This study was produced from the first author's master thesis.

** Phd Student, Mersin University Institute of Social Sciences, Department of Sociology, Mersin, ahmetusanmaz6@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9498-1521

*** Dr., İzmir Katip Çelebi University, Faculty of Social Sciences and Humanities, Department of Sociology, İzmir, fatih.kahraman1@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4321-6330

Purpose of the Research

This study has sought to determine why young individuals (age ≤ 24) studying at Karamanoğlu Mehmetbey University during the 2017-2018 academic year work at construction sites during semester and summer holidays.

Method

Since we employed an in-depth interview method during the course of this study in an attempt to explore the subject, the data obtained are mostly preliminary in nature. Using this method, we collected and analyzed the opinions of university students studying at Karamanoğlu Mehmetbey University on why they work in construction and the problems they encounter during certain periods of the year.

Research Group

The study group consisted of the young individuals (age ≤ 24) studying at Karamanoğlu Mehmetbey University during the 2017-2018 academic year and working at construction sites during the semester and summer holidays). Table 1 gives information about the interviewees. We used snowball sampling to select the sample group for our study because in this type of sampling, the researcher starts with a case study and then determines other case studies based on the information obtained from the first case study and repeats this process several times (Neuman, 2012, p. 324).

Data Collection Tool

A semi-structured interview form was utilized to gather data for the study. As stated above, we interviewed a total of 24 university students based on the questions contained in the interview form and the general theme of our research. In addition to socio-demographic and socio-economic questions, the interview form included questions on interviewees' educational life (department, place of residence), cooperation channels (e.g., how they found jobs, how they afford their expenses while not working, how their relationships are with their relatives or the townsmen in the cities in which they work), work experience and conditions (e.g., job description, wage, whether had any occupational accident, conditions of working environment). In order to confirm the interview form's content validity, we shared it with experts who had conducted previous studies on young people working in construction sites and was then revised base on their suggestions. The interviews lasted between 40 and 85 minutes and were voice recorded. After completing the interviews, all voice recordings were transcribed.

Data Analysis

The data obtained by interview forms were first analyzed using descriptive analysis techniques, then summarized under certain themes, and finally interpreted. The descriptive analysis proceeded in four stages: (i) creating a framework for descriptive analysis, (ii) processing data according to the thematic framework, (iii) defining the findings, and (iv) interpreting the findings (Yıldırım & Şimşek, 2011, p. 224). During this process, verbatim statements of participants are frequently provided in the findings chapter to draw attention. While including these statements, various studies are cited as references for the quality of interpretation.

Participants were given codes that were identified in the findings chapter so as to facilitate statements' owners. For example, the first interviewee was coded as G1 and the eighth interviewee as G8. In an effort to increase the study's validity, we employed expert review. Measuring the validity of the study includes expert utilization, carrying out further evaluation, or auditing (Patton, 2014; Merriam 2013), where raw data are reviewed by a field expert and the resulting findings are checked as to whether they are reasonable and logical (Merriam, 2013, p. 210). The raw data of our study were reviewed by more than one field expert who reviewed the interview form prepared to gather data and offered relevant feedback. Regarding the trustworthiness of the study, detailed field notes were transferred to voice recorders after receiving the consents of interviewees and then transcribed verbatim (Creswell, 2013).

Research Findings

All of the university students interviewed (N=24) were men aged between 19 and 24. In addition, most interviewees (N=17) had been born in either Eastern or Southeastern Anatolia. The dispersion of interviewees' places of birth by regions is as follows: nine individuals born in Southeastern Anatolia, eight individuals born in Eastern Anatolia, three individuals born in the Mediterranean Region, two individuals born in the Marmara Region, and one individual born in Central Anatolia. In addition, one of the interviewees was identified as an international student who originated from Afghanistan. With regard to parental education, 15 of the mothers had not received any formal education and the remaining nine mothers had either completed a primary school education or had dropped out of primary school. Regarding fathers, five had not completed any form of formal education, 15 had completed primary school, two had earned high school diplomas, and two were deceased.

Information on the Households of Interviewed Students: Family Inheritance

Regarding parents' professions, only one of the mothers was found to work in a factory, two mothers worked as casual worker in agriculture, and the remaining 21 mothers did not work any paid job and lived housewives. Regarding interviewees' fathers, two worked as tradesmen, one was unemployed, two were deceased, two worked as farmers, two worked as truck drivers, eight were construction workers, five were retired, and one was an electrical technician. The interviews revealed that the interviewees had worked with their parents or had been individually employed during their childhood in order to contribute to their family's income.

The First Step of Intergenerational Experience: "Newbie Employee"

Interviewees were found to have either worked together with their families or individually during their childhoods to contribute to the family budget. The average age that these students began working in construction was 15.5. While this age is low regardless of sector, it is more significant for the construction sector, as it is a high-risk sector requiring laborers to work in poor working conditions. Another important point that should be indicated is that some of the interviewees had worked in different sectors when they were even younger.

Another Step of Intergenerational Experience: "Being Immigrant"

This study illustrates the interviewees' migration experiences in seek of work in the construction sector while still very young. These students have worked and are working in the construction sites

in different metropolises by migrating from Eastern region of Turkey to Western cities (e.g., Istanbul, Manisa, Ankara). In this study, the students interviewed stated that their first job experiences involved working in their immediate surroundings with relatives, townsmen, and friends. Since the students interviewed began working in construction during their childhoods (age = 15.5), this early experience is regarded as a preliminary stage to their future life. From child labor to working adolescents, these young people continue working at construction sites in different cities while seeking education. Of the total students interviewed, 21 of them worked in construction sites in different cities than their hometowns, including Karaman, where they received education.

Discussion, Conclusion and Suggestions

The interviews revealed that the students interviewed could not afford their basic nutrition, shelter, transportation, and/or health needs and experience serious problems continuing their education because of their limited financial means and insufficient support mechanisms like loans, scholarships, and dormitories. Given the difficult working conditions and unhealthy environment of the construction sector, students' working in the construction sector at very early ages has caused these students to experience physical difficulties. Students worked at construction sites in different cities even prior to seeking higher education. Several students stated that they have worked in construction in different cities during every break, some even expressing that they went to work without visiting their families. All of the students interviewed stated that they were unable to predict how their lives would be like after completing their education considering that today's dynamics are changing rapidly. Many of these students expressed that they would seek employment in the construction sector if they were unable to find a job related to their department after graduation. These individuals working to support their education since their childhood face the risk of entering the informal employment market after completing their university education. To conclude, joint studies are needed for higher education students, especially those who are disadvantaged as a result of poverty and therefore unable not only to benefit fully from public services but also in the line of cooperation of non-governmental organizations. In addition, the mechanisms facilitating equality of opportunity in education should be focused on more.

Kaynakça/References

- Açıkalın, N. (2008). Yoksulluk ve genç kuşakların toplumsal hareketlilik olanakları İstanbul ve Gaziantep örnekleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 131-154.
- Aygül, H. H. (2018). Eğitime erişim, yoksulluk ve formal/enformel işgücü olarak üniversite gençliği: İstihdam için mi eğitim? eğitim için mi istihdam? *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 8(8), 58-87. <https://doi.org/10.26466/opus.354859>
- Bourdieu, P., & Passeron, J. (2014). *Varisler: Öğrenciler ve kültür*. Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. (2015). *Yeniden üretim*. Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. (2012). *Düşünsel bir antropoloji için cevaplar*. İletişim Yayınları.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Kitabevi.

- Çağlayan S. (2008). Göç ve yoksulluk: mutlak ve doğrusal olmayan bir ilişki. N. Oktik (Ed.), *Türkiye'de Yoksulluk Çalışmaları* (ss.301-326). Yakın Yayınları.
- ÇSGB. (2009, Kasım 25). İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlikeli Sınıflar Listesi Tebliği. Resmi Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/11/20091125-10.htm>.
- Dardot, P., & Laval, C. (2012). *Dünyanın yeni aklı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dericioğulları, A., & Sallan, S. G. (2016). Kent yoksullarının dayanışma biçimlerinin dönüşümü: İzmir Karabağlar örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(31), 337-363.
- Enelli, P. (2010). Toplumsal bir kategori olarak yoksul gençlik. *Antropoloji Dergisi*, 23, 41 – 67.
- Gün, S. (2010). *Yoksulluktan sefaletle bir göç hikayesi sokakta çalışan çocuklar sorununun ekonomi-politiği*. Özgür Üniversite Kitaplığı.
- ILO. (2018, Eylül). Sağlıklı ve Güvenli Nesil. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@europe/@ro-geneva/@ilo_ankara/documents/publication/wcms_627043.pdf.
- Işık, O., & Pınarcıoğlu, M. (2009). *Nöbetleşe yoksulluk*. İletişim Yayınları.
- Işık, V. (2016). Türkiye'de Genç İşsizliği ve Genç Nüfusta Atalet. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 130 – 145.
- İdemen, B. (2008). Sosyal köken, habitus ve eğitim: Pierre Bourdieu'nun yeniden üretim kuramı. N. Yentürk, Y. Kurtaran, & G. Nemuğlu (Eds.), *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları* (2. Basım, ss.419-445). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kahraman, F., & Kahraman, A. (2016). Mevsimlik istihdamın eğitilmiş gençleri: inşaatlarda çalışan üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38, 183-201.
- Kahraman, F., & Kahraman, A. (2017). Dezavantajlılığın çocuk halleri: Dünyada ve Türkiye'de dezavantajlı gruplarda yer alan çocukların durumu. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(20), 254-268.
- Kümbetoğlu, B. (2015). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. Bağlam Yayıncılık.
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma*. Nobel Yayıncılık.
- Murat, S., & Şahin, L. (2011). *AB'ye uyum sürecinde genç işsizliği*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Mütevellioğlu, N., & Zambak, M. (2010). İşsizlik üniversiteli gençlik ve gelecek: Bir alan araştırmasının bulguları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 207-229.
- Neuman, L.W. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicel yaklaşımlar*. Yayın Odası Yayınları.
- OECD. (2016). Youth Not in Employment, Education or Training. <https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm>
- OECD. (2017, September 15). Education at a Glance 2017 Türkiye. <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf>.
- Özkaplan, N., Öztan, E. & Ruben E. (2017). *AVM'lerin yorgun gençleri*. Sosyal Araştırmalar Vakfı.
- Patton, Q.M. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Şen, B., Arlı, A. & Alican Ş. A. (2016). *Yoksulluğu bölüşmek Süleymaniye bekâr odası göçmenleri*. Küre Yayınları.
- Şen, M. (2016). Kökene dayalı dayanışma-yardımlaşma zor iş. N. Erdoğan (Ed.), *Yoksulluk Halleri* (3. Basım ss.249-292). İletişim Yayınları.
- Taş, Y. H., & Bilen, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye'de genç işsizliği sorunu ve çözüm önerileri. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 50-69.
- TEPAV. (2013, Ocak). Eğitimde Kuşaklararası Hareketlilik: Fırsat Eşitliğinde Türkiye Nerede?. http://www.tepav.org.tr/upload/files/13584237342.Egitimde_Kusaklariarasini_Hareketlilik___Firsati_Esittiginde_Turkiye_Nerede.pdf.
- TÜİK. (2017, Eylül 25). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları 2016. Türkiye İstatistik kurumu haber bülteni. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24580>.

- TÜİK. (2013, Nisan 2). Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları. Türkiye istatistik kurumu haber bülteni. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13659>.
- TÜİK. (2017, Ağustos 2). İstatistiklerle Aile 2017. Türkiye istatistik kurumu haber bülteni. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27597>.
- TÜİK. (2018, Haziran 2). İstatistiklerle Gençlik 2017. Türkiye istatistik kurumu haber bülteni. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27598>
- Uyar, V. (2017, Haziran 20). "Eğitimi Terk Oranları Azalsa da Hala Çok Yüksek". <http://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-egitimi-terk-eden-genc-nufusta-zirvede>.
- Willis, P. (2016). *İşçiliği öğrenmek*. Heretik Yayıncılık.
- Yentürk, N., & Başlevent, C (2012). Türkiye'de genç işsizliğini etkileyen politika önerileri. N. Yentürk, Y. Kurtaran, & G. Nemutlu (Eds.), *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları* (2. Basım, ss.345-378). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.